

इस पुस्तिका में 16 मुद्रित पृष्ठ हैं।

This Booklet contains 16 printed pages.

CEF-26-I

प्रश्न-पत्र—I / PAPER—I

मराठी भाषा परिशिष्ट

MARATHI LANGUAGE SUPPLEMENT

भाग IV & V / PART IV & V

Language Code

11

Main Test Booklet No.
मुख्य परीक्षा पुस्तिका संख्या

इस परीक्षा पुस्तिका को तब तक न खोलें जब तक कहा न जाए।

Do not open this Test Booklet until you are asked to do so.

इस परीक्षा पुस्तिका के पिछले आवरण (पृष्ठ संख्या 16) पर दिए गए निर्देशों को ध्यान से पढ़ें।

Read carefully the Instructions on the Back Cover (Page No. 16) of this Test Booklet.

Main Test Booklet Code/
मुख्य परीक्षा पुस्तिका कोड

V

मराठी में निर्देशों के लिए इस पुस्तिका के पृष्ठ संख्या 2 व 15 देखें। / For Instructions in Marathi, see Page Nos. 2 and 15 of this Booklet.

परीक्षार्थियों के लिए निर्देश

1. यह पुस्तिका मुख्य परीक्षा पुस्तिका की एक परिशिष्ट है, उन परीक्षार्थियों के लिए जो या तो भाग—IV (भाषा—I) या भाग—V (भाषा—II) मराठी भाषा में देना चाहते हैं, लेकिन दोनों नहीं।
2. परीक्षार्थी भाग I एवं भाग II या III के उत्तर मुख्य परीक्षा पुस्तिका से दें और भाग IV व V के उत्तर उनके द्वारा चुनी भाषाओं से।
3. अंग्रेजी व हिन्दी भाषा पर प्रश्न मुख्य परीक्षा पुस्तिका में भाग—IV व भाग—V के अन्तर्गत दिए गए हैं। भाषा परिशिष्टों को आप अलग से माँग सकते हैं।
4. इस पृष्ठ पर विवरण अंकित करने एवं उत्तर-पत्र पर निशान लगाने के लिए केवल नीले/काले बॉलपॉइंट पेन का प्रयोग करें।
5. इस भाषा पुस्तिका का संकेत V है। यह सुनिश्चित कर लें कि इस भाषा परिशिष्ट परीक्षा पुस्तिका का संकेत, उत्तर-पत्र के पृष्ठ-2 एवं मुख्य परीक्षा पुस्तिका पर छपे संकेत से मिलता है। अगर यह भिन्न हो, तो परीक्षार्थी दूसरी भाषा परिशिष्ट परीक्षा पुस्तिका लेने के लिए निरीक्षक को तुरन्त अवगत कराएँ।
6. इस परीक्षा पुस्तिका में दो भाग IV और V हैं, जिनमें 60 वस्तुनिष्ठ प्रश्न हैं तथा प्रत्येक 1 अंक का है :
भाग—IV : भाषा—I (मराठी) (प्रश्न सं० 91-120)
भाग—V : भाषा—II (मराठी) (प्रश्न सं० 121-150)
7. भाग—IV में भाषा—I के लिए 30 प्रश्न और भाग—V में भाषा—II के लिए 30 प्रश्न दिए गए हैं। इस परीक्षा पुस्तिका में केवल मराठी भाषा से सम्बन्धित प्रश्न दिए गए हैं। यदि भाषा—I और/या भाषा—II में आपके द्वारा चुनी गई भाषा(एँ) मराठी के अलावा है/हैं, तो कृपया उस भाषा वाली परीक्षा पुस्तिका माँग लें। जिन भाषाओं के प्रश्नों के उत्तर आप दे रहे हैं वह आवेदन-पत्र में चुनी गई भाषाओं से अवश्य मेल खानी चाहिए।
8. परीक्षार्थी भाग—V (भाषा—II) के लिए, भाषा सूची से ऐसी भाषा चुनें जो उनके द्वारा भाषा—I (भाग—IV) में चुनी गई भाषा से भिन्न हो।
9. रफ़ कार्य परीक्षा पुस्तिका में इस प्रयोजन के लिए दी गई खाली जगह पर ही करें।
10. सभी उत्तर केवल OMR उत्तर-पत्र पर ही अंकित करें। अपने उत्तर ध्यानपूर्वक अंकित करें। उत्तर बदलने हेतु श्वेत रंजक का प्रयोग निषिद्ध है।

INSTRUCTIONS FOR CANDIDATES

1. This Booklet is a supplement to the Main Test Booklet for those candidates who wish to answer EITHER Part—IV (Language—I) OR Part—V (Language—II) in MARATHI language, but NOT BOTH.
2. Candidates are required to answer Part I and Part II OR III from the Main Test Booklet and Parts IV and V from the languages chosen by them.
3. Questions on English and Hindi languages for Part—IV and Part—V have been given in the Main Test Booklet. Language Supplements can be asked for separately.
4. Use Blue/Black Ballpoint Pen only for writing particulars on this page/markings responses in the Answer Sheet.
5. The CODE for this Language Booklet is V. Make sure that the CODE printed on Side-2 of the Answer Sheet and on your Main Test Booklet is the same as that on this Language Supplement Test Booklet. In case of discrepancy, the candidate should immediately report the matter to the Invigilator for replacement of the Language Supplement Test Booklet.
6. This Test Booklet has two Parts, IV and V, consisting of 60 Objective-type Questions and each carrying 1 mark :
Part—IV: Language—I (Marathi) (Q. Nos. 91-120)
Part—V : Language—II (Marathi) (Q. Nos. 121-150)
7. Part—IV contains 30 questions for Language—I and Part—V contains 30 questions for Language—II. In this Test Booklet, only questions pertaining to Marathi Language have been given. In case, the language(s) you have opted for as Language—I and/or Language—II is/are language(s) other than Marathi, please ask for a Test Booklet that contains questions on that language. The languages being answered must tally with the languages opted for in your Application Form.
8. Candidates are required to attempt questions in Part—V (Language—II) in a language other than the one chosen as Language—I (Part—IV) from the list of languages.
9. Rough work should be done only in the space provided in the Test Booklet for the same.
10. The answers are to be recorded on the OMR Answer Sheet only. Mark your responses carefully. No whitener is allowed for changing answers.

परीक्षार्थी का नाम (बड़े अक्षरों में) : _____

Name of the Candidate (in Capitals) : _____

अनुक्रमांक (अंकों में)/Roll Number (in figures) : _____

: शब्दों में/in words : _____

परीक्षा-केन्द्र (बड़े अक्षरों में) : _____

Centre of Examination (in Capitals) : _____

परीक्षार्थी के हस्ताक्षर : _____

Candidate's Signature : _____

Facsimile Signature Stamp of Centre Superintendent _____

निरीक्षक के हस्ताक्षर : _____

Invigilator's Signature : _____

ही पुस्तिका 16 पानांची आहे.

CEF-26-I

चाचणी पुस्तिका कोड

Language Code

11

प्रश्नपत्रिका—I

मराठी भाषा पुरवणी

भाग IV आणि V

V

ही पुस्तिका उघडायला सांगेपर्यंत ती उघडू नका.

या पुस्तिकेच्या मलपृष्ठ क्रमांक 15 आणि 16 वरील सूचना काळजीपूर्वक वाचा.

परीक्षार्थींसाठी सूचना :

1. ही पुस्तिका मुख्य चाचणी-पुस्तिकेची पुरवणी असून ती अशा परीक्षार्थीकरिता आहे, जे **मराठी** भाषेतील भाग—IV (भाषा—I) किंवा भाग—V (भाषा—II) यांपैकी एकाची उत्तरे लिहू इच्छितात, दोन्हीची नव्हे.
2. परीक्षार्थींनी मुख्य चाचणी-पुस्तिकेतील भाग—I, भाग—II आणि भाग—III सोडवायचा आहे आणि त्यांनी निवडलेल्या भाषेतील भाग—IV आणि V सोडवायचा आहे.
3. भाग—IV आणि V यांमधील इंग्लिश आणि हिन्दी भाषांवरील प्रश्न मुख्य चाचणी-पुस्तिकेत दिलेले आहेत. पुरवण्या स्वतंत्रपणे मागून घेता येतील.
4. या पृष्ठावर माहिती लिहिण्यासाठी/प्रतिक्रिया नोंदवण्यासाठी **केवळ काळे किंवा निळे बॉलपॉइंट पेनच** वापरा.
5. या भाषा पुस्तिकेचे कोड **V** आहे. उत्तर-पत्रिकेच्या **बाजू-2** वर छापलेले कोड आणि या भाषा पुरवणी पुस्तिकेवरील कोड एकच आहे, याची खात्री करून घ्या. जर काही विसंगती असेल तर परीक्षार्थींनी ती ताबडतोब पर्यवेक्षकास दाखवावी आणि भाषा पुरवणी पुस्तिका बदलून घ्यावी.
6. या चाचणी-पुस्तिकेत—IV आणि V असे **दोन** भाग आहेत. त्यांमध्ये **60** वस्तुनिष्ठ पद्धतीचे प्रश्न आहेत. प्रत्येक प्रश्नास एक गुण आहे :
भाग—IV : भाषा—I (मराठी) (प्र. सं. 91 ते 120)
भाग—V : भाषा—II (मराठी) (प्र. सं. 121 ते 150)
7. भाग—IV मध्ये भाषा—I साठी **30** प्रश्न आहेत आणि भाग—V मध्ये भाषा—II साठी **30** प्रश्न आहेत. या चाचणी-पुस्तिकेत केवळ मराठी भाषेशी संबंधित प्रश्न दिलेले आहेत. **जर तुम्ही भाषा—I व/वा भाषा—II साठी निवडलेली भाषा मराठीपेक्षा वेगळी असेल, तर कृपया त्या भाषेवरील प्रश्न असलेल्या चाचणी-पुस्तिकेची मागणी करा. ज्या भाषेची उत्तरे तुम्ही लिहित आहात ती भाषा आणि तुमच्या अर्जांमध्ये निवडलेली भाषा या एकच असल्या पाहिजेत.**
8. भाग—V (भाषा—II) याकरिता असलेली भाषा ही भाषांच्या यादीमधील निवडलेली भाषा—I (IV भागातील) पेक्षा निराळी असली पाहिजे.
9. चाचणी-पुस्तिकेमध्ये कच्चा आराखडा करण्यासाठी नेमून दिलेल्या जागेतच तो करावा.
10. OMR उत्तर पृष्ठावरच उत्तरे नोंदवायची आहेत. तुमच्या प्रतिक्रिया काळजीपूर्वक नोंदवा. उत्तरात बदल करण्यासाठी पांढरा रंग (whitener) वापरण्याची परवानगी नाही.

परीक्षार्थीचे नाव (अंकांमध्ये) : _____

अनुक्रमांक : अंकांमध्ये : _____

शब्दांमध्ये : _____

परीक्षार्थीचे नाव (अंकांमध्ये) : _____

परीक्षार्थीची सही : _____ पर्यवेक्षकाची सही : _____

Facsimile signature stamp of
Centre Superintendent _____

परीक्षार्थींनी **भाषा-I** यासाठी पर्याय **मराठी** हा निवडला असेल, तरच त्यांनी **भाग-IV** मधील (प्रश्न क्रमांक **91** ते **120**) यांची उत्तरे द्यावीत.

Candidates should attempt the questions from **Part-IV (Q. Nos. 91-120)**, if they have opted **MARATHI** as **Language-I** only.

PART—IV / भाग—IV
LANGUAGE—I / भाषा—I
Marathi / मराठी

महत्त्वपूर्ण : परीक्षार्थींनी **भाषा—I** यासाठी पर्याय **मराठी** हा निवडला असेल, तरच त्यांनी **भाग—IV** मधील (प्रश्न क्रमांक **91-120**) यांची उत्तरे द्यावीत.

- 91.** अंकिता सहा वेगवेगळ्या भाषा बोलते आणि समजते. तिची भाषिक क्षमता म्हणजे
 (1) भाषाशास्त्रज्ञ (2) बहुभाषिक वक्ता
 (3) द्विभाषिक वक्ता (4) एकभाषक वक्ता
- 92.** तुम्हाला कूट-मिश्रण, कूट-परिवर्तन, मुलांची भाषा आणि कूट भाषा अशा विषयांचा अभ्यास करण्याची आवड आहे, यासाठी तुम्ही पुढीलपैकी कोणत्या विद्याशाखेचा अभ्यास केला पाहिजे?
 (1) मानववंशशास्त्र (2) समाजशास्त्र
 (3) समाजभाषाविज्ञान (4) सांस्कृतिक मानसशास्त्र
- 93.** पुढीलपैकी कोणती बाब ही विसंगत विश्लेषणाचा (Contrastive analysis) घटक नाही?
 (1) अर्थविज्ञान (2) शब्दकोश
 (3) ध्वनीशास्त्रीय (4) पदिम
- 94.** इंग्रजी भाषा शिकवणारी तुमची सहाध्यायी वर्गात मातृभाषा मुक्तपणे वापरते असे तुमच्या लक्षात येते. ती पुढीलपैकी कोणत्या पद्धतीचा अवलंब करते?
 (1) व्याकरण भाषांतर (2) संरचनात्मक मौखिक परिस्थिती
 (3) थेट (Direct) (4) श्रव्य-भाषिक
- 95.** नेमका अर्थ मिळण्यासाठी फारसे तपशील न देता कमी शब्दात नेमकी माहिती देता देण्याची क्षमता म्हणजे
 (1) प्रक्रिया लेखन (2) नोंदी घेणे
 (3) टिपण काढणे (4) सारांशीकरण
- 96.** आवाजाच्या शैलीची कोणत्या पद्धतीने परिणामकारकरित्या पारख करता येते?
 (1) शब्दांची निवड (2) आवाजाचा सूर
 (3) स्वरतंत्र (Vocals) (4) आवाजाचा वेग
- 97.** वर्गात बैठक व्यवस्था लवचिक असली पाहिजे. याचे कारण
 (1) यामुळे विद्यार्थ्यांचे अनेक गट, जोड्या करून आणि संपूर्ण वर्ग उपक्रम करणे सोयीचे होते.
 (2) यामुळे विद्यार्थ्यांना हवी ती जागा हवी तेव्हा घेण्याचे स्वातंत्र्य मिळते.
 (3) यामुळे शिक्षिकेला वर्गात समानता निर्माण करण्यास मदत होते.
 (4) त्यामुळे मुलांना कायमस्वरूपी मित्रता निर्माण करता येणार नाही.
- 98.** प्राथमिक पातळीवर वाचन कौशल्याचे मूल्यमापन करण्यासाठी शिक्षिकेने पुढीलपैकी कोणत्या घटकावर विशेष भर दिला पाहिजे?
 (1) विरामचिन्हांचा वापर (2) ओघवते वाचन
 (3) समजून केलेले वाचन (4) वर्णमालेतील अक्षर ओळखणे
- 99.** परिणामकरण संभाषणासाठी पुढीलपैकी कोणती बाब महत्त्वाची आहे?
 (1) सतत फिरणे व हावभाव करणे (2) तुमच्या मनात जे येईल ते सांगणे
 (3) इतरांना अगोदर ऐकणे (4) सतत इतरांना थांबवणे

- 100.** इंग्रजी व्याकरण शिकविण्याचे महत्वाचे उद्दिष्ट कोणते?
 (1) लिहिताना आणि बोलताना आपल्या विचारांना योग्य आणि तर्कपूर्ण पद्धतीने मांडण्याची क्षमता विकसित करणे.
 (2) नियम पाठ करण्याची क्षमता वाढविणे.
 (3) अभ्यासात गोडी निर्माण करणे.
 (4) आपले मूळ विचार वृद्धिंगत करणे.
- 101.** प्राथमिक पातळीवर विद्यार्थ्यांमध्ये लेखन कौशल्य विकसित करताना शिक्षिकेने विद्यार्थ्यांना कोणत्या विषयाशी संबंधित मुद्द्यांवर लेखन करण्यास प्रवृत्त केले पाहिजे?
 (1) धार्मिक मान्यता (2) वैयक्तिक जीवन
 (3) सामाजिक विषय (4) राष्ट्रीय विषय
- 102.** प्रत्येक विद्यार्थ्यांतील तफावत ओळखून त्यांना योग्य ती मदत करण्याची तुमची इच्छा आहे. असे करण्यासाठी पुढीलपैकी कोणत्या मूल्यमापन पद्धतीचा तुम्ही वापर कराल?
 (1) निदानात्मक मूल्यमापन (Diagnostic Assessment)
 (2) समाकलित मूल्यमापन (Summative Assessment)
 (3) संस्कारक्षम मूल्यमापन (Formative Assessment)
 (4) सवंगड्या सोबत मूल्यमापन (Peer Assessment)
- 103.** चॉमस्कीने असे मत मांडले आहे की, भाषा आत्मसात करण्याची जन्मजात क्षमता ही आपल्या समान जैविक क्षमतेचे परिणाम आहे, ही क्षमता म्हणजे
 (1) भाषा प्राप्ती क्षेत्र (Language Acquire Domain)
 (2) भाषा स्वीकारण्याची इच्छा (Language Acceptance Desire)
 (3) भाषा आत्मसात करण्याचे साधन (Language Acquisition Device)
 (4) भाषा रूपांतर स्तर (Language Adaptation Degree)
- 104.** भाषेत वापरला जाणारा सर्वात लहान अर्थपूर्ण ध्वनी घटक कोणता?
 (1) स्वन (2) रुपिम
 (3) वाक्यव्यवस्था (4) अर्थविज्ञान
- 105.** 2 ते 3 महिन्यांच्या मुलांमध्ये मुक्त स्वर उच्चारण्याची क्षमता असते. असे उच्चारण कशाचे उदाहरण आहे?
 (1) बडबड (Babbling) (2) ओरडणे
 (3) एका शब्दाचे उच्चारण (4) कुजबुजणे (Cooing)

सूचना : पुढील कविता वाचा आणि प्रश्न क्रमांक **106** ते **111** यासाठी योग्य पर्यायाची निवडा.

हे एक झाड आहे; याचे माझे नाते
 वाऱ्याची एकच झुळुक
 दोघांवरून जाते.
 मला आवडतो याच्या फुलांचा वास
 वासामधून उमटणारे
 जाणीव-ओले भास
 पहिल्यानेच याची मोहरताना फांदी
 ठेवली होती बाळगाणी
 याच्या कटिखांदी
 मातीचे झाड, झाडाची मी, माझी पुन्हा माती
 याच्या पानावरच्या रेषा
 माझ्या तळहाती
 ढलपी ढलपी सुटून मुळे झाली सैल

रुजते आहे झाड
माझ्या रक्ताच्याही पैल
कधी तरी एके दिवशी मीच झाड होईन,
पानांमधून ओळखीचे
जून गाणे गाईन

- 106.** 'पानावरच्या रेषा माझ्या तळहाती' या ओळीतून कवयित्रीला काय सूचित करायचे आहे?
- (1) लोकजीवनात व्याप्त असलेली भाग्यरेषांची संकल्पना
 - (2) निसर्ग व मानव यांच्यातील जीवनसंहितेची एकरूपता
 - (3) अलंकारिक अतिशयोक्ती
 - (4) झाड आणि पान यांच्यातील दृष्य साम्यता
- 107.** 'मीच झाड होईन' या वाक्यातील 'होईन' हे क्रियापद कोणत्या काळाचे आहे?
- (1) अपूर्ण भविष्यकाळ
 - (2) पूर्ण भविष्यकाळ
 - (3) रीति भविष्यकाळ
 - (4) साधा भविष्यकाळ
- 108.** 'मला फुलांचा वास आवडतो' वाक्यातील क्रियापदाचा प्रकार कोणता?
- (1) अकर्मक क्रियापद
 - (2) शक्य क्रियापद
 - (3) विकल्पबोधक कर्म
 - (4) सकर्मक क्रियापद
- 109.** 'मातीचे झाड, झाडाची मी' या विधानातून कोणती भूमिका व्यक्त होते?
- (1) मानव-निसर्ग द्वैत
 - (2) स्वतंत्र कल्पनावृष्टी
 - (3) मानवी स्वायत्तता
 - (4) मानव-निसर्ग अद्वैत
- 110.** झाडाच्या अंगखांद्यावर कोणती बाब कवयित्रीने जोपासली आहे?
- (1) पानावरच्या रेषा
 - (2) झुळुक
 - (3) बाळगाणी
 - (4) ओले भास
- 111.** 'वान्याची एकच झुळुक दोघांवरून जाते' पंक्तीतील अधोरेखित शब्दाला कोणता व्याकरणिक घटक जोडला गेला आहे?
- (1) शब्दयोगी अव्यय
 - (2) विकल्पबोधक अव्यय
 - (3) परीणामबोधक अव्यय
 - (4) उभयान्वयी अव्यय

सूचना : पुढील उतारा वाचा आणि प्रश्न क्रमांक 112 ते 120 यासाठी योग्य पर्यायाची निवडा.

दक्षिण भारतातील अभयारण्यांना भेटी देणं मोठं आनंददायी आणि ज्ञानवर्धक असे. त्या परिसरातील सृष्टिसौंदर्याच्या दर्शनानं मन प्रफुल्लित व उल्हसित होई. अशाच पैकी वेदांतथंगल पक्षी-अभयारण्य होतं. आमचा मुक्काम मद्रासपासून जवळ असलेल्या चिंगलपेट इथं होता. अभयारण्य इथून छप्पन किलोमीटर अंतरावर होतं. नुकुताच पावसाळा संपलेला, तेथील बांधावर उभं राहून तळ्याकडे नजर टाकली तर पाण्यात वॅरिंगटोनियाचे डेरदार वृक्ष विखुरलेले दिसत. या झाडांवर अगणित पाणपक्षी घरटी बांधत होते. तळ्यात भरपूर पाणी साचल्यामुळं मासेही विपुल होते. पक्ष्यांची पिळं या माशांवर पोसली जात. झाडाभोवती पाणी असल्यामुळं मांजर आणि मुंगूस यांसारख्या शत्रूंना पिलांपर्यंत पोचता येत नसे.

तमिळ भाषेत 'वेदांतथंगल' याचा अर्थ पक्ष्यांचा आसरा असा आहे. या क्षेत्राचं संरक्षण अठराव्या शतकापासून येथील गावकरी करित आले आहेत; कारण तळ्याच्या पाण्यात पक्ष्यांची विपुल विष्ठा पडते. विष्ठामिश्रित पाणी भातशेतीला देण्यात येतं. त्यामुळे इथल्या शेतकऱ्यांना कृत्रिम खताची गरज लागत नाही. म्हणून इथले गावकरीच या अभयारण्याचं रक्षण करतात. पक्ष्यांच्या घरट्यांपर्यंत कोणाला जाऊ देत नाहीत. पाण्यातील झाडाझाडांवर बगळे, काळेभोर पाणकावळे, घोंगल्या फोडी, राखी ढोक, तसेच कंकर, ढोकरी आणि रातढोकरी यांची घरटी दिसत.

म्हैसूर शहराजवळ पंधरा किलोमीटर अंतरावर रंगनतिथू नावाचे पक्षी-अभयारण्य आहे. कावेरी नदीच्या पात्रातील 1.66 चौरस किलोमीटर बेटावरील अभयारण्यात घोंगल्या (कालवे), फोडी (ओपनबिल स्टॉर्क), पांढरा कंकर, रातढोकरी, करोता, पाणकावळे आणि गायबगळे नेहमीच दिसतात.

पहिल्या वर्षाच्या सत्रात कर्नाटक आणि तमिळनाडू राज्यातील बंडीपूर आणि मधुमलाई या एकमेकांशेजारच्या अभयारण्यांना भेटी दिल्या. बंडीपूर इथं रानगवे आणि रानटी हर्तीचे कळप पाहिले. चितळांच्या झुंडीच्या झुंडी तिथल्या वनविश्रामगृहाभोवती सायंकाळी जमू लागत आणि सकाळी जंगलात निघून जात. मधुमलाई अभयारण्यात हत्तीवर बसून फेरफटका मारला. तिथली वनं मात्र दाट होती. रानगव्यांचे कळपच्या कळप चरताना दिसत. मदुराईपासून एकशेसाठ किलोमीटर अंतरावर केरळ राज्यातील पेरियार वन्यप्राणी अभयारण्य पाहिलं. पेरियार जलप्रकल्पाचा पाणपसारा दहा चौरस किलोमीटर आहे. सरणं आणि बेटं असलेल्या या जलाशयांच्या भोवती सुंदर वनं आणि गवती रानं पसरली आहेत.

112. 'पावसाळा नुकताच संपला होता.' या वाक्याचा काळ शोधा.

(1) अपूर्ण भूतकाळ	(2) साधा भूतकाळ
(3) रीति भूतकाळ	(4) पूर्ण भूतकाळ

113. अभयारण्याच्या चवळपासच्या शेतांत कृत्रिम खताची गरज पडत नाही. कारण

- (1) माशांची विपुलता खताचे कार्य करते.
- (2) अठराव्या शतकापासून तशी परंपरा आहे.
- (3) विष्टामिश्रित पाणी शेतीला देण्यात येते जे नैसर्गिक खताचे कार्य करते.
- (4) झाडे मातीची धूप रोखतात, त्यामुळे माती सकस होते.

114. "मधुमलाई अभयारण्यात हत्तीवर बसून फेरफटका मारला." अधोरेखित शब्दाला कोणते अव्यय जोडलेले आहे?

(1) उभयान्वयी अव्यय	(2) क्रियाविशेषण अव्यय
(3) विकल्पबोधक उभयान्वयी अव्यय	(4) शब्दयोगी अव्यय

115. 'पक्ष्यांचा आश्रय किंवा थारा' या अर्थाचा कोणता शब्द उतान्यात आला आहे?

(1) वेदांतथंगल	(2) गायबगळे
(3) कळप	(4) पाणकावळे

116. उतान्याचा मध्यवर्ती आशय नेमका काय आहे?

(1) अभयारण्य पर्यटनातील संभाव्य धोके	(2) वन्यजीव अभयारण्यापेक्षा पक्षी अभयारण्याचे श्रेष्ठत्व
(3) लेखकाचे आत्मपुराण	(4) दक्षिण भारतातील समृद्ध जैवविविधता

117. पुढीलपैकी कोणत्या पक्ष्यांचा संदर्भ उतान्यात आलेला नाही?

(1) पाणकावळे	(2) भुरट्या घारी
(3) रातढोकरी	(4) बगळे

118. पुढीलपैकी कोणत्या पर्यावरणीय घटकामुळे पक्ष्यांच्या पिल्लांची सुरक्षितता सुनिश्चित होते?

(1) घरटी असलेल्या झाडांभोवती साठलेले पाणी	(2) बॅरिंगटोनियाचे डेरेदार वृक्ष
(3) शासनाकडून कायदेशीर संरक्षण	(4) सतत मानवी पाळत

119. 'आमचा मुक्काम मद्रासपासून जवळ असलेल्या चिंगलपेट इथं होता.' वाक्यातील अधोरेक्षित शब्दाची जात शोधा.

(1) अव्ययसाधित विशेषण	(2) सार्वनामिक विशेषण
(3) क्रमवाचक संख्याविशेषण	(4) विधि विशेषण

120. गावकरी आणि वेदांतथंगल पक्षी अभयारण्य चांच्यातील नातेसंबंध पुढीलपैकी कोणत्या पर्यायातून सूचित होतो?

(1) मानव-वन्यजीव संघर्ष	(2) नैसर्गिक संसाधनांचा व्यावसायिक वापर
(3) मानव आणि निसर्ग यांच्यातील शाश्वत सहअस्तित्व	(4) आधुनिक कृषीतंत्रज्ञानावर अवलंबीत

परीक्षार्थींनी **भाषा-II** यासाठी पर्याय **मराठी** हा निवडला असेल, तरच त्यांनी **भाग-V** मधील (प्रश्न क्रमांक **121** ते **150**) यांची उत्तरे द्यावीत.

Candidates should attempt the questions from **Part-V (Q. Nos. 121-150)**, if they have opted **MARATHI** as **Language-II** only.

PART—V / भाग—V
LANGUAGE—II / भाषा—II
Marathi / मराठी

महत्त्वपूर्ण : परीक्षार्थींनी **भाषा—II** यासाठी पर्याय **मराठी** हा निवडला असेल, तरच त्यांनी **भाग—V** मधील (प्रश्न क्रमांक **121-150**) यांची उत्तरे द्यावीत.

121. 'मूलाने मातृभाषा शिकणे' या कृतीला साधारणपणे असे मानले जाते

(1) भाषा शिकणे (learning)	(2) भाषा विलीनीकरण (assimilation)
(3) अमूर्त भाषा विकास	(4) भाषा आत्मसात करणे (acquisition)

122. एक सक्रिय श्रोत्याला लगेच कळते

- (1) बोलणारा काय सांगण्याचा प्रयत्न करित आहे
- (2) इतर व्यक्ती काय बोलत आहे
- (3) बोलणाऱ्याला काय सांगायचे आहे
- (4) बोलणारा काय सांगत आहे त्यामागील तर्क

123. वर्गात कविता शिकविताना शिक्षिका अगोदर कवितेचे वाचन करते आणि विद्यार्थ्यांना समूह कार्यात समाविष्ट करून घेते. एक गट कवितेची मध्यवर्ती कल्पना लिहितो एक गट कवितेतील मुख्य पात्राचे चित्र काढतो आणि एक गट कवितेचा सारांश लिहितो. या उपक्रमाचे उद्दिष्ट म्हणजे :

- (1) वर्गातील सर्व मुलांना उपक्रमात सहभागी करणे.
- (2) विद्यार्थ्यांची आवड आणि त्यांच्या विविध क्षमतांचे संगोपन करणे.
- (3) विद्यार्थ्यांना मूल्यमापनासाठी तयार करणे.
- (4) विद्यार्थ्यांचे लक्ष विचलित करणे.

124. द्वितीय भाषा वर्ग म्हणजे साधारणपणे विविध भाषांचा संगम असतो. अशा वर्गात शिक्षिकेचे धोरण विद्यार्थ्यांना कोणती गोष्ट पुरविण्याकडे असावे?

- (1) आवश्यक कौशल्य विकसित करण्यासाठी मोकळे वातावरण
- (2) पाठाची सोपी आणि संक्षिप्त आवृत्ती
- (3) पर्याप्त सुबोध नोट्स
- (4) अभ्यासक्रमावर बेतलेले विविध प्रकारचे कार्य

125. विद्यार्थ्यांनी काळाचे प्रकार, पदबंध, आणि विशेषण अचूकपणे वापरावे यासाठी तुम्ही एक चाचणी मसुदा तयार करता. तुम्ही तयार केलेल्या या चाचणीत तुमचे धोरण आहे

(1) अप्रत्यक्ष व्याकरण चाचणी	(2) मिश्र व्याकरण कार्य
(3) एकात्म व्याकरण चाचणी	(4) प्रत्यक्ष व्याकरण चाचणी

- 126.** मूलं लहान वयात भिंतीवर, जमिनीवर आणि वह्यांमध्ये रेघोट्या मारतात. भाषा शिकण्याच्या प्रक्रियेत याला काय म्हणतात?
- (1) उदयोन्मुख साक्षरता (2) लेखन कौशल्य
(3) आकृती विकास (Graphic development) (4) खरडणे (Scribbling)
- 127.** संभाषणात्मक भाषा शिक्षण पुढीलपैकी कोणत्या घटकाच्या परस्परावलंबित्वावर भर देते?
- (1) भाषा आणि संज्ञापन (2) भाषा आणि वर्तन
(3) भाषा आणि मानसशास्त्र (4) भाषा आणि संभाषण
- 128.** तुमच्या वर्गातील मुलांच्या शिकण्याच्या प्रक्रियेची नोंद तुम्हाला ठेवायची आहे. यासाठी तुम्ही पुढीलपैकी कशाचा वापर कराल?
- (1) प्रकल्प तंत्र (2) मौखिक तंत्र
(3) निरीक्षण तंत्र (4) नियतकार्य तंत्र (Assignment technique)
- 129.** व्याकरणाच्या संदर्भात पुढीलपैकी कोणते विधान योग्य आहे?
- (1) व्याकरण म्हणजे नियमांचा संच ज्यांना वापरण्याअगोदर पाठ करणे आवश्यक असते.
(2) व्याकरण म्हणजे भाषेची व्यवस्था जी आपल्याला संभाषण आणि लेखन कौशल्य उजळून घेण्यास मदत करते.
(3) परकीय भाषा शिकण्यात व्याकरणाची कोणतीही भूमिका असत नाही.
(4) व्याकरणाचे ज्ञान बोलण्यात ओघ संपादित करण्यास मदतरूप ठरते.
- 130.** तहानी आणि लहान मुले अशा वातावरणात राहतात जिथे त्यांचा भाषेशी कोणत्याच प्रकारे संबंध येत नाही, तेव्हा त्यांचा भाषा विकास हा गंभीरपणे प्रभावित होतो. ही क्षती भरून काढता येत नाही. पुढीलपैकी कोणता पर्याय याला दुजोरा देतो?
- (1) विकासाचा संवेदनशील टप्पा (2) समाजभाषाविज्ञान
(3) अर्थविज्ञान (4) देशीयता (Nativism)
- 131.** व्याकरण _____ या प्रकारे शिकवण्यात यावे.
- (1) विद्यार्थ्यांना लेखन प्रकल्प करावयास सांगून (2) विद्यार्थ्यांना नियम पाठ करण्यास उत्तेजन देऊन
(3) विद्यार्थ्यांना पुरेसे प्रकल्प देऊन (4) ससंदर्भ सराव करून
- 132.** वर्गात तुम्हाला भाषासमृद्ध वातावरण तयार करावयाचे आहे. या साठी तुम्ही काय केले पाहिजे?
- (1) वर्गात लॅंग्वेज लॅब स्थापित करणे.
(2) पालकांना भाषा-खेळ आणि तत्सम उपक्रम विकत घेण्यास प्रेरित करणे.
(3) अशी संधी उपलब्ध करून देणे ज्यात भाषा दिसून येईल, पाहता येईल आणि तिचा वापर करता येईल.
(4) वर्गात संभाषण करताना फक्त इंग्रजी भाषेचा वापर करण्यास उत्तेजन देणे.
- 133.** द्वितीय भाषा शिकण्याच्या सिद्धांताच्या संदर्भात-आत्मसात करणे, निरीक्षण करणे, प्राकृतिक, आदान, प्रभावी सिद्धांत या संज्ञा देणारे शास्त्रज्ञ कोण आहे?
- (1) स्टीवन पिकर (Steven Pinker) (2) चॉम्स्की (Chomsky)
(3) स्टीफन क्राशेल (Stephen Krashen) (4) व्यगोत्स्की (Vygotsky)

134. पुढीलपैकी कोणता घटक प्रतवारी आणि क्रमवारी सिद्धांतात समाविष्ट आहे?

(1) प्रतवारी	(2) सवय लावणे
(3) नैसर्गिक मार्गाचे अनुसरण करणे	(4) नियंत्रित शब्दकोश

135. तुमच्या असे लक्षात येते की तुमच्या विद्यार्थ्यांना लक्ष्य भाषेच्या नमुन्यांच्या संपर्कात आणून त्यांना त्याचे अनुकरण करण्यास आणि परतिसाद देण्यास प्रवृत्त करण्याची आवश्यकता आहे. असे करण्यासाठी पुढीलपैकी कोणती पद्धती सर्वात योग्य ठरेल?

(1) संभाषणात्मक भाषा अध्यापन	(2) श्रव्य-भाषिक पद्धती
(3) व्याकरण भाषांतर पद्धती	(4) थेट पद्धती

सूचना : पुढील उतारा वाचा आणि प्रश्न क्रमांक **136** ते **142** यासाठी योग्य पर्यायाची निवडा.

सूक्ष्मजीवांच्या अस्तित्वाचा आवाका इतका मोठा की त्यांचे अस्तित्व जळी-स्थळी, काष्ठी-पाषाणी असे सर्वव्यापी आहे. अवकाशात हजार फूट उंचीवर किरणोत्सारावर जगणारे सूक्ष्म जीव आहेत, तसे समुद्राच्या खोल तळाशी वास्तव्य करणारे सूक्ष्मजीवदेखील आहेत. सूक्ष्मजीवांचा शोध लागला आणि शेकडो वर्षे आपण त्यांच्याकडे फक्त शत्रुत्वाच्या भावनेनेच बघितले. ते रोगकारक असतात आणि त्याचा नायनाट व्हायला हवा म्हणून जंतुनाशके आणि प्रतिजैविके शोधून काढण्याकडे संशोधनाचा कल होता. जंतूंच्या महासागरात वावरत असताना त्याला काही मानवच का बळी पडतात? आणि मग लक्षात आले की रोगप्रतिकारकशक्तीरूपी परवाना प्रत्येकाला जन्मजात मिळालेला असतो. त्याचे नूतनीकरण मात्र आवश्यक आहे. एखादा रोग बरा करण्यासाठी त्याच रोगाचा जंतू आवश्यक असतो असे जेव्हा लस संशोधनात लक्षात आले, तेव्हा तर शास्त्रज्ञ रोगजंतूंच्या इतके प्रेमात पडले की देवीचे निर्मूलन झाल्यावर जिनेव्हात 'हे जंतू नष्ट करू नका, कदाचित भविष्यात लसनिर्मितीसाठी लागतील.' असा ठराव घेण्यात आला.

मानवी शरीराचा प्रत्येक अवयव ही विविध सूक्ष्मजीवांची परिसंस्था असून जन्मल्यापासून तिथे मित्रजंतू वास करत असतात. आपल्या पेशीच्या आतदेखील सूक्ष्मजीव सहकार्यानि वास्तव्य करत असतात. हाच तो मायक्रोबायोम! लठ्ठपणा, मधुमेह, नैराश्य, अलझायमर्स यांसारख्या आजारांशी मायक्रोबायोमचा असलेला संबंध अभ्यासला जात आहे. पृथ्वीवरील प्रत्येक जीवनचक्राची सुरुवात सूक्ष्मजीवांपासूनच होते. म्हणून 'नेव्हर अंडरएस्टिमेट दी पॉवर ऑफ मायक्रोबज्ज.' या सूक्ष्मजंतूंचा जैवतंत्रज्ञानासाठी वापर सुरू झाल्यापासून शेती, उद्योग, वैद्यक, युद्ध, हवामान, पर्यावरण प्रदूषण, परग्रहावरील सृष्टीचा शोध आणि अशा जीवनातील जवळजवळ प्रत्येक क्षेत्रात क्रांतिकारक बदल झाले. मित्रजंतूंचे संतुलन राखून प्रोबायोटिक्ससारख्या स्वास्थ्य उपचार पद्धतीदेखील विकसित झाल्या.

मानवाने अत्यंत चतुराईने सूक्ष्मजीवांच्या जनुकांना हवे तसे संपादित करण्याची कला काळाच्या ओघात साध्य केली. यातूनच कृत्रिम जीवशास्त्रासारखे (सिंथेटिक बायोलॉजी) दुधारी शस्त्र मानवाच्या हाती लागले. कर्करोगासाठी 'वाहक अभियांत्रिकी'चे तंत्र विकसित केले जात आहे. कृत्रिम बुद्धिमत्तेचा वापर करून हवे तसे सूक्ष्मजीव आणि प्रथिने यांच्या रचना (डिझाइन) तयार केल्या जात आहेत. यातूनच अनेक असाध्य रोगांवर नजीकच्या काळात उपचार उपलब्ध होऊ शकेल. मात्र सावधान! जनुकांचे संपादन एखाद्या 'सुपरबग'ला जन्माला घालू शकते. ही नैतिक जबाबदारी मात्र मानवाने स्वीकारली पाहिजे. म्हणूनच सूक्ष्मजीवांचे हे नवे युग मानवासाठी भीतीचे नव्हे, तर सजगतेचे, समतोलाचे आणि सहअस्तित्वाचे आहे.

136. रोगास कारणीभूत जंतू नष्ट न करण्याचा सल्ला देणाऱ्या जिनेव्हा ठरावाचा अन्वयार्थ काय आहे?

- (1) रोगजंतूंना त्यांच्या हानिकारक परिणामांपलीकडे वैज्ञानिक मूल्य आहे.
- (2) जंतू सुरक्षितपणे साठवले जाऊ शकत नाही.
- (3) सूक्ष्मजंतूशिवायही लस तयार केली जाऊ शकते.
- (4) जंतू नामशेष होत आहेत, त्यांना वाचवा.

137. 'अवकाशात हजार फूट उंचीवर जगणारे जीव आहेत' वाक्यातील विशेषणाचा प्रकार शोधा.

(1) गुणविशेषण	(2) क्रमवाचक संख्याविशेषण
(3) सार्वनामिक विशेषण	(4) गणनावचक संख्याविशेषण

- 138.** 'सुपरबग' तयार होण्याबद्दलचा इशारा आधुनिक विज्ञानाच्या कोणत्या कृती विषयी आहे?
- (1) वैद्यकीय संशोधनाची मंद गती
 - (2) कृत्रिम बुद्धिमत्तेवर अत्यधिक अवलंबित्व
 - (3) जैवतंत्रज्ञानासाठी निधीचा अभाव
 - (4) सूक्ष्मजीवांची अनियंत्रित हाताळणी किंवा संपादन
- 139.** 'म्हणूनच सूक्ष्मजीवांचे हे नवे युग मानवासाठी भीतीचे नव्हे' वाक्यातील अधोरेखित शब्दाची जात शोधा.
- (1) विशेषण
 - (2) नाम
 - (3) सर्वनाम
 - (4) अव्यय
- 140.** 'सूक्ष्मजीव सर्वव्यापी आहेत' या उक्तीतून लेखिकेला काय सुचवायचे आहे?
- (1) सूक्ष्मजीव मानव शरीरातच जगू शकतात.
 - (2) सूक्ष्मजीव पृथ्वी आणि त्यापलिकडच्या सगळ्या वातावरणात उपस्थित आहेत.
 - (3) सूक्ष्मजीवांमुळे जीवनाच्या जवळजवळ प्रत्येक क्षेत्रात क्रांतिकारक बदल झाला आहे.
 - (4) सूक्ष्मजीव सर्व माणसांच्या शरीरात व्याप्त आहे.
- 141.** 'मानवाचा जन्म रोगप्रतिकारक शक्ती सह झालेला असतो; त्याचे नूतनीकरण मात्र आवश्यक असते' या विधानातून लेखिकेला काय सुचवायचे आहे?
- (1) जंतू कालांतराने नैसर्गिकपणे अदृश्य होतात.
 - (2) रोग प्रतिकारशक्ती कायम राखण्यासाठी योग्यवेळी लसीकरण करून घेणे गरजेचे असते.
 - (3) वृद्धावस्थेत रोगप्रतिकारशक्ती आपोआप कमकुवत होते.
 - (4) एकदा विकसित झाल्यावर प्रतिकारशक्ती कायम राहते.
- 142.** 'संपूर्णपणे नष्ट होणे' या आशयाचा कोणता शब्द उताऱ्यात आला आहे?
- (1) परवाना
 - (2) सुपरबग
 - (3) नायनाट
 - (4) वावर

सूचना : पुढील उतारा वाचा आणि प्रश्न क्रमांक 143 ते 150 यासाठी योग्य पर्यायाची निवडा.

टीपकागद किंवा त्यासारखे काही पदार्थ पाणी शोषतात. म्हणजे काही पदार्थांमध्ये पाणी गुरुत्वाकर्षणाच्या नियमाला धाब्यावर बसवून, चक्र वरच्या दिशेने प्रवास करतं. 'जीवन' म्हणून ओळखल्या जाणाऱ्या पाण्याचे अनेक विशेष गुणधर्म आहेत. त्यातला एक म्हणजे आसंजन (अॅडहेशन)! म्हणजे पाण्याला इतर दुसऱ्या पदार्थाबद्दल खूप आकर्षण असतं. त्याला दुसऱ्या पदार्थांना चिकटून राहायला आवडतं. आपण जेव्हा पेल्यातून पाणी पितो, तेव्हा पाण्याचे काही थेंब पेल्याच्या तळाला किंवा बाजूंना चिकटून राहतातच. पेला पूर्ण कोरडा होतच नाही. कधी आपण काचेच्या पेल्यात पाणी ओततो, तेव्हा पाणी आतून पेल्याच्या आतल्या पृष्ठभागावर चढलं आहे, असं दिसतं.

टीपकागद म्हणजे टिश्यू पेपर हा वनस्पतींच्या काष्ठतंतुंनी (सेल्युलोज फायबर) तयार झालेला असतो. त्यातही हा कागद तयार होताना काष्ठतंतूंच्या जाळ्यामध्ये बरीच रिकामी जागा राहून, त्यामुळे अगदी केसासारख्या बारीक नलिका तयार झालेल्या असतात. त्यामुळेच तर कागद सच्छिद्र बनतो. काष्ठतंतू हे 'ग्लुकोज'च्या रेणूंच्या लांबलचक साखळ्यांमुळे तयार होतात. 'ग्लुकोज'च्या रेणूंमध्ये 'हायड्रॉक्सील (आयन)' असतात. या 'हायड्रॉक्सील' आयनांमुळे, ग्लुकोजच्या आणि कागदाच्या संपर्कात आलेल्या पाण्याच्या, रेणूंमध्ये आकर्षण निर्माण होऊन, हायड्रोजनचे हलके बंध तयार होतात. या बंधांमुळे, पाण्याचे पहिले काही रेणू काष्ठतंतूंकडे खेचले जातात. म्हणजे पाणी ग्लुकोजच्या साखळ्यांकडे खेचलं जातं आणि काष्ठतंतूंमध्ये असलेल्या केसासारख्या बारीक नलिकांमध्ये अलगदपणे प्रवेश करतं. म्हणूनच आपण पाण्याला 'आसंजन' गुणधर्म आहे; म्हणजेच पाण्याला दुसऱ्या पदार्थाबद्दल आकर्षण असण्याचा गुणधर्म आहे, असे म्हणतो.

पाण्याच्या रेणूंना, तुसऱ्या पदार्थांच्या रेणूंबद्दल जसं आकर्षण आहे, तसंच काही प्रमाणात, स्वतःच्याच रेणूंबद्दलही आहे. पदार्थात स्वतःच्या रेणूंमध्ये असणाऱ्या आकर्षणाला 'एकसंघता' (कोहेजन) म्हणतात. काष्ठतंतूंच्या 'आसंजना'मुळे, नलिकांमध्ये शिरलेले पाण्याचे पुढचे रेणू, आपल्या मागच्या पाण्याच्या रेणूंना 'एकसंघ'तेमुळे खेचायला लागतात आणि गुरुत्वाकर्षणाला न जुमानता, या असंख्य बारीक बारीक नलिकांमधून पाण्याचा प्रवास ऊर्ध्व दिशेने सुरू होतो. आपण म्हणतो, कागद पाणी शोषतो आहे. या संपूर्ण प्रक्रियेला 'केशाकर्षण' क्रिया असंही म्हणतात.

थोडक्यात म्हणजे, कागदाला असलेली सच्छिद्रता, काष्ठतंतूंमध्ये असलेल्या ग्लुकोज रेणूसाखळ्या आणि पाण्याचे रेणू यांच्यात होणारे बंध; आणि आसंजन आणि एकसंघता या दोन आकर्षण बलांमुळे वरच्या दिशेने प्रवाहित झालेलं पाणी; पाणी कोणत्याही पदार्थात गुरुत्वाकर्षणाविरुद्ध 'शोषलं' जाण्यामागची हीच मेख आहे.

143. पाण्याच्या कोणत्या गुणधर्मांमुळे त्याला इतर पदार्थांचे आकर्षण असते?

(1) गुरुत्वाकर्षण	(2) केशाकर्षण
(3) आसंजन	(4) एकसंघता

144. टीपकागद किंवा टिशू पेपरच्या कोणत्या वैशिष्ट्यामुळे त्यातून सहजपणे पाणी जाऊ शकते?

(1) काष्ठतंतूंनी तयार केलेल्या केशांसारख्या नलिका	(2) एकसंघता
(3) कागदावरचे रासायनिक आवरण	(4) गुळगुळीत पृष्ठभाग

145. गुरुत्वाकर्षणाच्या विरुद्ध टीपकागदात पाणी वरच्या दिशेने प्रवास का करते?

(1) सूक्ष्म नलिकांमधील आसंजन गुणधर्मांमुळे	(2) पाण्यातील उष्णतेमुळे
(3) वाष्पीभवनामुळे	(4) कागद जड असल्यामुळे

146. "गुरुत्वाकर्षणाला झुगारून पाणी वरच्या दिशेने प्रवास करते" अधोरेखित शब्द काय आहे?

(1) विशेषनाम	(2) क्रिया विशेषण
(3) भाववाचक नाम	(4) उपसर्ग

147. उताऱ्यात वर्णन केलेले समान तत्व पुढीलपैकी कोणत्या परिस्थितीशी साधर्म्य दर्शविते?

(1) भांड्यात उकळणारे पाणी	(2) पाण्यावर तरंगणारा बर्फ
(3) पावसाचे उताराकडे वाहणारे पाणी	(4) ब्लॉटिंग पेपरवर पसरलेली शाई

148. पुढीलपैकी विशेषनाम शोधा.

(1) नलिका	(2) काष्ठ
(3) ग्लुकोज	(4) वनस्पति

149. ग्लुकोजच्या रेणूंमधील कोणता रासायनिक घटक पाण्याच्या रेणूंना आकर्षित करण्यास मदत करतो?

(1) ग्लुकोज	(2) सेल्युलोज फायबर
(3) सच्छिद्रता	(4) हायड्रॉक्सिल

150. 'न सुटणारं कोडं' या आशयाचा कोणता शब्द उताऱ्यात आला आहे?

(1) काष्ठतंतू	(2) मेख
(3) केशाकर्षण	(4) आसंजन

SPACE FOR ROUGH WORK

Prepp
Your Personal Exam Guide

खालील सूचना काळजीपूर्वक वाचा :

1. वेगवेगळ्या प्रश्नांची उत्तरे देण्यासाठी प्रश्नपत्रिकेत योग्य ठिकाणी सूचना देण्यात आल्या आहेत. प्रश्नांची उत्तरे देण्याअगोदर त्या सूचना काळजीपूर्वक वाचा.
2. प्रत्येक प्रश्नासाठी दिलेल्या चार पर्यायांपैकी बरोबर उत्तरासाठी OMR उत्तर-पत्रिकेच्या बाजू-2 वर केवळ एकच वर्तुळ काळे किंवा निळे बॉलपॉइन्ट पेन ने संपूर्ण भरा. एकदा उत्तराचे वर्तुळ भरल्यावर ते बदलता येणार नाही.
3. परीक्षार्थींनी उत्तर-पत्रिकेला कोठेही घडी पडणार नाही किंवा त्यावर कुठलीही असंबद्ध खूण केली जाणार नाही याची काळजी घ्यावी. परीक्षार्थींनी आपला अनुक्रमांक उत्तर-पत्रिकेत नेमून दिलेल्या जागेव्यतिरिक्त अन्यत्र लिहू नये.
4. चाचणी-पुस्तिका आणि उत्तर-पत्रिका काळजीपूर्वक हाताळा. कारण कोणत्याही परिस्थितीत (चाचणी-पुस्तिकेचा कोड अथवा क्रमांक आणि उत्तर-पत्रिकेचा कोड अथवा क्रमांक यांमधील विसंगती वगळता) दुसरा संच पुरविला जाणार नाही.
5. चाचणी-पुस्तिका/उत्तर-पत्रिका यांवर दिलेले कोड आणि क्रमांक परीक्षार्थींनी उपस्थिती पृष्ठावर बरोबर लिहावा.
6. OMR उत्तर-पत्रिकेतील माहितीचे वाचन संगणकाच्या मदतीने केले जाते. त्यामुळे कोणतीही माहिती अपुरी किंवा प्रवेशपत्रकातील माहितीपेक्षा वेगळी देऊ नये.
7. परीक्षार्थींना कोणतीही पाठ्यपुस्तकाची सामग्री, मुद्रित अथवा लिखित, कागदाचे तुकडे, पेजर, मोबाइल फोन, इलेक्ट्रॉनिक उपकरण अथवा प्रवेशपत्रव्यतिरिक्त अन्य कोणतीही सामग्री परीक्षेच्या सभा गृहात/खोली मध्ये आणण्याची परवानगी नाही.
8. मोबाइल फोन, तार-रहित संभाषण यंत्र, (बंद केलेल्या अवस्थेतही) किंवा इतर निषिद्ध वस्तू परीक्षाकेन्द्रात आणू नये. तसे केल्याचे आढळल्यास त्याला 'अनफेअर मीन्स' गृहीत धरले जाईल आणि त्यावर परीक्षा निरस्त करणे या सकट इतर कार्यवाही करण्यात येईल.
9. प्रत्येक परीक्षार्थीने त्याचे/तिचे प्रवेशपत्र पर्यवेक्षकांनी मागितल्यावर त्यांना दाखवली पाहिजे.
10. पर्यवेक्षक अथवा अधीक्षक यांच्या खास परवानगीशिवाय कोणत्याही परीक्षार्थीला आपली जागा सोडता येणार नाही.
11. कामावर असलेल्या पर्यवेक्षकांकडे उत्तर-पत्रिका दिल्याखेरीज आणि उपस्थिती पृष्ठावर दोनदा सही केल्या खेरीज परीक्षार्थींनी परीक्षागृह सोडू नये. ज्या परीक्षार्थींनी उपस्थिती पृष्ठावर दुसऱ्यांदा सही केलेली नसेल त्यांची उत्तर-पत्रिका पर्यवेक्षकांकडे दिली गेलेली नाही, असे समजले जाईल आणि ती बाब अनुचित साधनाची बाब मानली जाईल.
12. इलेक्ट्रॉनिक/हस्तसंचालित गणितयंत्रा (Calculator) चा उपयोग निषिद्ध आहे.
13. परीक्षागृहातील वर्तणुकीबाबत परीक्षार्थींना बोर्डाच्या नियमांचे पालन करावे लागेल. अनुचित साधनाच्या सर्व बाबींचा निर्णय बोर्डाच्या नियमांनुसार केला जाईल.
14. चाचणी-पुस्तिका आणि उत्तर-पत्रिका यांचा कोणताही भाग कोणत्याही परिस्थितीत सुटा करू नये.
15. चाचणी पूर्ण झाल्यानंतर परीक्षार्थींनी उत्तर-पत्रिका परीक्षागृहातील पर्यवेक्षकांकडे दिली पाहिजे. चाचणी-पुस्तिका परीक्षार्थी आपल्याबरोबर घेऊन जाऊ शकतात.

निम्नलिखित निर्देशों को ध्यान से पढ़ें :

1. जिस प्रकार से विभिन्न प्रश्नों के उत्तर दिए जाने हैं उसका वर्णन परीक्षा पुस्तिका में किया गया है, जिसे आप प्रश्नों का उत्तर देने से पहले ध्यान से पढ़ लें।
2. प्रत्येक प्रश्न के लिए दिए गए चार विकल्पों में से सही उत्तर के लिए OMR उत्तर-पत्र के पृष्ठ-2 पर केवल एक वृत्त को ही पूरी तरह नीले/काले बॉलपॉइंट पेन से भरें। एक बार उत्तर अंकित करने के बाद उसे बदला नहीं जा सकता है।
3. परीक्षार्थी सुनिश्चित करें कि इस उत्तर-पत्र को मोड़ा न जाए एवं उस पर कोई अन्य निशान न लगाएँ। परीक्षार्थी अपना अनुक्रमांक उत्तर-पत्र में निर्धारित स्थान के अतिरिक्त अन्यत्र न लिखें।
4. परीक्षा पुस्तिका एवं उत्तर-पत्र का ध्यानपूर्वक प्रयोग करें, क्योंकि किसी भी परिस्थिति में (केवल परीक्षा पुस्तिका एवं उत्तर-पत्र के कोड या संख्या में भिन्नता की स्थिति को छोड़कर) दूसरी परीक्षा पुस्तिका उपलब्ध नहीं करायी जाएगी।
5. परीक्षा पुस्तिका/उत्तर-पत्र में दिए गए परीक्षा पुस्तिका कोड व संख्या को परीक्षार्थी सही तरीके से उपस्थिति-पत्र में लिखें।
6. OMR उत्तर-पत्र में कोडित जानकारी को एक मशीन पढ़ेगी। इसलिए कोई भी सूचना अधूरी न छोड़ें और यह प्रवेश-पत्र में दी गई सूचना से भिन्न नहीं होनी चाहिए।
7. परीक्षार्थी द्वारा परीक्षा हॉल/कक्ष में प्रवेश-पत्र के सिवाय किसी प्रकार की पाठ्य-सामग्री, मुद्रित या हस्तलिखित, कागज की पर्चियाँ, पेजर, मोबाइल फोन, इलेक्ट्रॉनिक उपकरण या किसी अन्य प्रकार की सामग्री को ले जाने या उपयोग करने की अनुमति नहीं है।
8. मोबाइल फोन, बेतार संचार युक्तियाँ (स्विच ऑफ अवस्था में भी) और अन्य प्रतिबंधित वस्तुएँ परीक्षा हॉल/कक्ष में नहीं लाई जानी चाहिए। इस सूचना का पालन न होने पर इसे परीक्षा में अनुचित साधनों का प्रयोग माना जाएगा और परीक्षार्थी के विरुद्ध कार्यवाही की जाएगी, परीक्षा रद्द करने सहित।
9. पूछे जाने पर प्रत्येक परीक्षार्थी, निरीक्षक को अपना प्रवेश-पत्र दिखाएँ।
10. केन्द्र अधीक्षक या निरीक्षक की विशेष अनुमति के बिना कोई परीक्षार्थी अपना स्थान न छोड़ें।
11. कार्यरत निरीक्षक को अपना उत्तर-पत्र दिए बिना एवं उपस्थिति-पत्र पर दुबारा हस्ताक्षर किए बिना परीक्षार्थी परीक्षा हॉल/कक्ष नहीं छोड़ेंगे। यदि किसी परीक्षार्थी ने दूसरी बार उपस्थिति-पत्र पर हस्ताक्षर नहीं किए, तो यह माना जाएगा कि उसने उत्तर-पत्र नहीं लौटाया है और यह अनुचित साधन का मामला माना जाएगा। परीक्षार्थी अपने बाएँ हाथ के अँगूठे का निशान उपस्थिति-पत्र में दिए गए स्थान पर अवश्य लगाएँ।
12. इलेक्ट्रॉनिक/हस्तचालित परिकलक का उपयोग वर्जित है।
13. परीक्षा हॉल/कक्ष में आचरण के लिए परीक्षार्थी परीक्षण संस्था के सभी नियमों एवं विनियमों द्वारा नियमित हैं। अनुचित साधनों के सभी मामलों का फैसला परीक्षण संस्था के नियमों एवं विनियमों के अनुसार होगा।
14. किसी हालत में परीक्षा पुस्तिका और उत्तर-पत्र का कोई भाग अलग न करें।
15. परीक्षा सम्पन्न होने पर, परीक्षार्थी हॉल/कक्ष छोड़ने से पूर्व उत्तर-पत्र निरीक्षक को अवश्य सौंप दें। परीक्षार्थी अपने साथ इस परीक्षा पुस्तिका को ले जा सकते हैं।

READ THE FOLLOWING INSTRUCTIONS CAREFULLY :

1. The manner in which the different questions are to be answered has been explained in the Test Booklet which you should read carefully before actually answering the questions.
2. Out of the four alternatives for each question, only one circle for the correct answer is to be darkened completely with **Blue/Black Ballpoint Pen** on **Side-2** of the OMR Answer Sheet. The answer once marked is not liable to be changed.
3. The candidates should ensure that the Answer Sheet is not folded. Do not make any stray marks on the Answer Sheet. Do not write your Roll No. anywhere else except in the specified space in the Answer Sheet.
4. Handle the Test Booklet and Answer Sheet with care, as under no circumstances (except for discrepancy in Test Booklet Code or Number and Answer Sheet Code or Number), another set will be provided.
5. The candidates will write the correct Test Booklet Code and Number as given in the Test Booklet/Answer Sheet in the Attendance Sheet.
6. A machine will read the coded information in the OMR Answer Sheet. Hence, no information should be left incomplete and it should not be different from the information given in the Admit Card.
7. Candidates are not allowed to carry any textual material, printed or written, bits of papers, pager, mobile phone, electronic device or any other material except the Admit Card inside the Examination Hall/Room.
8. Mobile phones, wireless communication devices (even in switched off mode) and the other banned items should not be brought in the Examination Hall/Room. Failing to comply with this instruction, it will be considered as using unfair means in the examination and action will be taken against the candidate including cancellation of examination.
9. Each candidate must show on demand his/her Admit Card to the Invigilator.
10. No candidate, without special permission of the Centre Superintendent or Invigilator, should leave his/her seat.
11. The candidates should not leave the Examination Hall/Room without handing over their Answer Sheet to the Invigilator on duty and sign the Attendance Sheet twice. Cases where a candidate has not signed the Attendance Sheet second time will be deemed not to have handed over the Answer Sheet and dealt with as an unfair means case. **The candidates are also required to put their left hand THUMB impression in the space provided in the Attendance Sheet.**
12. Use of Electronic/Manual Calculator is prohibited.
13. The candidates are governed by all Rules and Regulations of the Examining Body with regard to their conduct in the Examination Hall/Room. All cases of unfair means will be dealt with as per Rules and Regulations of the Examining Body.
14. No part of the Test Booklet and Answer Sheet shall be detached under any circumstances.
15. **On completion of the test, before leaving the Hall/Room, the candidate must hand over the Answer Sheet to the Invigilator in the Hall/Room. The candidates are allowed to take away this Test Booklet with them.**